Lietas arhīva Nr. CA-0336-22/11
ECLI:LV:ZAT:2022:1103.C73434119.24.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Jelgavā 2022.gada 3.novembrī

Zemgales apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētājs Aigars Sniedzītis
tiesnese Marianna Terjuhana
tiesnesis Juris Siliņš
ar sekretāri Evitu Ahmedčiku
piedaloties prasītājai /pers. A/
atbildētāja pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam Benno Butulim

izskatīja atklātā tiesas sēdē videokonferences režīmā Microsoft Teams platformā civillietu /pers. A/ prasībā pret /pers. B/ par iesnieguma atsaukšanu, materiālās kompensācijas piedziņu par goda un cieņas aizskaršanu, morālā un materiālā kaitējuma nodarījumu sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Zemgales rajona tiesas 2019.gada 17.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] /pers. A/ cēla Zemgales rajona tiesā prasību, vēlāk to precizējot, pret /pers. B/ par iesnieguma atsaukšanu, materiālās kompensācijas piedziņu par cieņas un goda aizskaršanu, morālā un materiālā kaitējuma nodarījumu, kurā saskaņā ar Civillikuma 1635.pantu, 2352.[1] panta pirmo un trešo daļu lūdz tiesu:

1) noteikt atbildētājam atsaukt pašvaldībā iesniegto iesniegumu;

2) piedzīt no atbildētāja – personas, kura pašvaldībā iesniedza iesniegumu Nr./numurs/, samaksu par prasītājai un viņas ģimenei nodarīto morālo un materiālo, kā arī neatgriezenisku veselībai nodarītu kaitējumu 1000 *euro*.

Prasība pamatota ar šādiem apstākļiem.

[1.1] Atbildētājs 2018. gada 19.oktobrī iesniedzis /vieta/ pašvaldībā (turpmāk arī pašvaldība) iesniegumu, norādot, ka prasītāja, iespējams, ir prettiesiski rīkojusies, iegūstot atbildētāja personas datus un apstrādājot tos bez tiesiska pamata, kā arī draudējusi izrēķināties ar atbildētāju, izmantojot savu dienesta stāvokli. Kā liecina pašvaldības dienesta pārbaudes komisijas 2018.gada 16.novembra ziņojums, iesniegumā norādītās ziņas ir nepatiesas. Atbildētājs nav iesniedzis pierādījumus tam, ka prasītāja būtu viņam draudējusi un sniegusi informāciju par viņa ģimenes locekļiem, tiem piederošo kustamo un nekustamo mantu, izmantojot valsts uzturētās datubāzes.

[1.2] Pēc atbildētāja iesnieguma saņemšanas ar 2018.gada 29.oktobra rīkojumu Nr./numurs/ darba devējs atstādināja prasītāju no darba uz trīs mēnešiem bez darba samaksas, bet ar 2019.gada 18.februāra rīkojumu Nr./numurs/ atbrīvoja viņu no darba. Tas prasītājai radīja morālas sāpes, pazemojumu un materiālos zaudējumus, kā arī neatgriezeniskas sekas veselībai.

[1.3] Prasītāja uzskata, ka atbildētājs ir izdarījis noziedzīgu nodarījumu pret viņas veselību, godu, cieņu, pret viņas ģimeni, kas rada pamatu prasīt morālā un materiālā kaitējuma atlīdzību. Prasītāja ir trešās grupas invalīde, viņas apgādībā ir trīs bērni, kuri palika bez iztikas līdzekļiem. Prasītājai nebija iespējas saņemt likumā paredzēto pabalstu (darba nespējas lapas A apmaksu, bezdarbnieka pabalstu, u.c.), tika apdraudēta viņas spēja veikt obligātos ikmēneša maksājumus un organizēt normālu sadzīvi.

[1.4] Bez tam atbildētājs 2018.gada 15.septembrī prasītājas īpašumā viņas divu nepilngadīgo bērnu klātbūtnē parādīja žestu, kurš uztverams kā apdraudējums prasītājas veselībai un dzīvībai. Prasītāja par notikušo ziņojusi policijai.

[1.5] Prasītājas ieskatā, iesniegums pašvaldībai ir atriebība par viņas vēršanos policijā par minēto incidentu, jo iesniegums ir uzrakstīts 2018.gada 13.oktobrī, bet pašvaldībā iesniegts tikai 2018.gada 19.oktobrī.

[2] Atbildētājs iesniegtajos rakstveida paskaidrojumos norāda, ka prasība ir noraidāma šādu apstākļu dēļ.

[2.1] Prasītājai ar pretenzijām būtu jāvēršas pret savu darba devēju, nevis pret atbildētāju. Prasītājas atbrīvošana no amata un tam sekojošās sekas radās nevis atbildētāja iesnieguma, bet gan /vieta/ pašvaldības lēmuma (rīkojuma) rezultātā.

[2.2] Atbildētāja iesnieguma mērķis bija lūgt izvērtēt prasītājas rīcības tiesiskumu un pārtraukt minētās rīcības, ja tās tiktu atzītas par prettiesiskām, bet ne atbrīvot prasītāju no amata.

[2.3] Prasībā norādīts, ka paralēli norisinās cits tiesas process par prasītājas atbrīvošanu no amata. No minētā tātad var izdarīt secinājumu, ka gadījumā, ja prasītājas atbrīvošana no amata tiesas procesa rezultātā izrādīsies pamatota, tas liecinās, ka prasītājas tiesības nemaz nav aizskartas. Tomēr, kā minēts iepriekš, ja prasītāja ir tikusi atbrīvota no amata nepamatoti, tas norādītu uz darba devēja, nevis atbildētāja atbildību.

[2.4] Prasītāja ir cēlusi prasību tikai tāpēc, lai periodiski apgrūtinātu atbildētāja dzīvi, nevis, lai no viņa piedzītu kompensāciju, ko faktiski būtu jāpieprasa no darba devēja.

[3] Ar Zemgales rajona tiesas 2019.gada 17.decembra spriedumu /pers. A/ prasība noraidīta.

Spriedums satur turpmāk minēto argumentāciju.

[3.1] Prasītāja lūdz piedzīt mantisku atlīdzību 1000 *euro* par prasītājas goda un cieņas aizskārumu, atbildētājam iesniedzot pašvaldībā iesniegumu, un uzlikt pienākumu atbildētājam atsaukt pašvaldībā iesniegto iesniegumu.

[3.2] Lietā nav strīda, ka atbildētājs pēc pušu starpā notikušā kaimiņu konflikta iesniedzis /vieta/ pašvaldībā iesniegumu, kurā lūdzis apturēt

prasītājas prettiesiskās rīcības.

[3.3] Lietā nav pierādījumu faktam, ka atbildētāja /vieta/ pašvaldībā iesniegtajam iesniegumam būtu publisks raksturs. Secināms, ka iesnieguma iesniegšana /vieta/ pašvaldībai par tās darbinieces rīcības izvērtēšanu, neliecina par informācijas izplatīšanu.

[3.4] Izvērtējot atbildētāja 2018.gada 19.oktobra iesnieguma saturu /vieta/ pašvaldībai, atzīstams, ka iesniegums satur noteiktas ziņas par atbildētāju, kuras prasītāja varēja iegūt, pildot savus amata pienākumus. Tāpat atzīstams, ka iesniegumā ir lūgts veikt prasītājas darbības pārbaudi, kas savukārt norāda vienīgi uz to, ka atbildētājs, saņemot attiecīgo informāciju par sevi no prasītājas, ir izteicis viedokli par to, ka prasītāja informāciju, iespējams, ir ieguvusi prettiesiski. Attiecīgi iesniegums satur nevis ziņas, bet personas viedokli, kas vēl ir pārbaudāms un kuru bija jāpārbauda tieši /vieta/ pašvaldībai.

Prasītāja nav norādījusi nevienu normatīvo aktu, kuru atbildētājs būtu pārkāpis, iesniedzot iesniegumu par darbinieka rīcības izvērtēšanu pašvaldībai.

[3.5] Atsaucoties uz Latvijas Republikas Satversmes 96., 104.pantu, Iesnieguma likuma 3.panta pirmo daļu, atbildētājs, vēršoties ar konkrētā satura iesniegumu /vieta/ pašvaldībā, ir rīkojies tiesiski. Tāpat atbildētājs, aizstāvot savas Latvijas Republikas Satversmē paredzētās tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību, ir rīkojies atbilstoši Iesnieguma likuma mērķim, proti, atbilstoši Iesnieguma likuma 1.pantam, ir veicinājis privātpersonas līdzdalību valsts pārvaldē.

Tādējādi, ņemot vērā iepriekš konstatēto, secināms, ka atbilstoši Civillikuma 1635.un 2352.[1] pantam, lietā nav konstatējama atbildētāja neatļauta darbība attiecībā pret prasītāju, kā /vieta/ pašvaldības darbinieci.

[3.6] No lietas materiāliem izriet, ka /vieta/ pašvaldība vērtējusi pašvaldības darbinieces (prasītājas) rīcību, kā rezultātā sākotnēji prasītāja atstādināta no amata pienākumu pildīšanas, bet pēc tam tai pašvaldībā uzteikts darbs. Līdz ar to var piekrist atbildētāja juridiskās palīdzības sniedzēja minētajam, ka lēmums par prasītājas atbrīvošanu no amata bija prasītājas darba devēja, nevis atbildētāja kompetencē, un ar atbildētāja iesniegumu /vieta/ pašvaldībā prasītājas tiesības netika aizskartas. Ja prasītājas darba devējs nepamatoti atbrīvoja prasītāju no amata, tad zaudējumi prasāmi no darba devēja, prasītājas norādītais kaitējums ir tieši saistīts ar to, ka darba devējs, iespējams, ir konstatējis kaut kādus pārkāpumus prasītājas rīcībā.

[4] /pers. A/ iesniedza apelācijas sūdzību un tās papildinājumus par Zemgales rajona tiesas 2019.gada 17.decembra spriedumu, kurā lūdz atcelt pārsūdzēto spriedumu un apmierināt prasību.

Apelācijas sūdzība pamatota ar šādiem apstākļiem.

[4.1] Tiesa nav ņēmusi vērā prasības pieteikumā un pielikumā dokumentos minētos faktus (ziņas), kas norāda, ka /pers. B/ 2018.gada 19.oktobra iesniegumā minētās ziņas neatbilst patiesībai, atbildētājs iesniegumu pamatojis uz saviem apgalvojumiem, nevis pieņēmumiem vai viedokli.

[4.2] Prasības pieteikuma pielikumā minētie dokumenti ir saistoši pierādījumi un tie nav balstīti uz prasītājas viedokli, bet gan uz pašvaldības saraksti ar policiju un CSDD. Pielikumā ir pievienoti Valsts policijas lēmumi, kuros ir minēti atbildētāja paskaidrojumi, kas ir balstīti tikai un vienīgi uz baumām. Atbildētājs nav aprakstījis nevienu patiesu paša piedzīvotu situāciju, viņa stāsti ir balstīti uz kaut kur kaut kādu dzirdētu informāciju.

[4.3] Tiesa nepamatoti uzskata, ka notikumi pie prasītājas īpašuma 2018.gada 15.septembrī ir uzskatāmi par kaimiņu konfliktu vai strīdu, kā arī nav pamata uzskatīt, ka, satiekot atbildētāju pirmo reizi mūžā, prasītāja varētu viņam izklāstīt viņa iesniegumā minēto informāciju. Tādi fakti nav balstīti uz loģiku.

[4.4] Tiesa atbildētāja iesniegumu bez pierādījumiem par tajā minēto ziņu patiesumu ir pieņēmusi par ticamu, bet prasības pieteikumam pievienotos dokumentus nav ņēmusi vērā.

[4.5] Tiesa nepamatoti atzinusi, ka atbildētājs ir izteicis viedokli. Iesniegumā pašvaldībai atbildētājs ir sniedzis nepatiesas ziņas, nevis paudis viedokli.

Atbildētājs, iesniedzot iesniegumu Pašvaldībai, ir sniedzis nepatiesas ziņas (konkrēti norādot), ka prasītāja esot ieguvusi atbildētāja personas datus un apstrādājusi bez tiesiska pamata un draudējusi izmantot ļaunprātīgi savu dienesta stāvokli pašvaldībā. Atbildētājs apgalvo, nevis pauž viedokli, ka prasītāja esot ievākusi līdz pēdējam sīkumam informāciju, kas ir atbildētāja ģimenes locekļi un radinieki, par viņiem piederošo kustamo un nekustamo mantu, sensitīvus datus un informāciju no Valsts uzturētajiem reģistriem. Tātad, atbildētājs nevis pauž viedokli, kā to atzīst tiesa, bet gan iesniegumā Pašvaldībai sniedz ziņas (apgalvo). Kā norādīts iepriekš, Pašvaldības Dienesta pārbaudes komisijas ziņojumā minētais neapstiprina atbildētāja iesniegumā minētos faktus, tāpēc prasītāja nepiekrīt tiesas norādei spriedumā, ka prasītāja varētu būt ieguvusi atbildētāja iesniegumā minēto informāciju.

[4.6] Tiesa nepamatoti secināja, ka prasītāja nav norādījusi normatīvo aktu, ko būtu pārkāpis atbildētājs. Prasība pamatota ar Civillikuma 2352. un 1635.pantu. Prasība ir par atbildētāja nepatiesu ziņu sniegšanu pašvaldībai, nevis par ziņu izplatīšanu vai pašvaldības rīcību.

[4.7] Prasītāja norāda, ka Zemgales apgabaltiesas 2020.gada 15.jūnija spriedumā civillietā Nr.C73499218 konstatētie fakti apstiprina, ka atbildētājs iesniegumā Pašvaldībai ir sniedzis nepatiesas ziņas, kā arī nav pierādījis iesniegumā minēto faktu atbilstību patiesībai, un nav spējis paskaidrot, konkrēti kādus sensitīvus datus prasītāja ir ieguvusi par atbildētāju vai viņa ģimenes locekļiem, par kustamo un nekustamo mantu un citējusi tikšanās laikā 2018.gada 15.septembrī.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību, Zemgales apgabaltiesa ar 2021.gada 9.jūnija spriedumu prasību apmierinājusi daļēji. /pers. B/ uzlikts pienākums desmit dienu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas atsaukt /pers. A/ godu un cieņu aizskarošās ziņas, iesniedzot /vieta/ domes /amats/ iesniegumu ar norādi, ka /pers. B/ 2018.gada 15.oktobra iesniegumā ,,Par /vieta/ pašvaldības darbinieka rīcību", iereģistrēta /vieta/ pašvaldībā 2018.gada 19.oktobrī ar Nr./numurs/, ir šādas nepatiesas ziņas:

,,Es, /pers. B/ esmu cietis no /vieta/ pašvaldības darbinieka, /amats/ /pers. A/ prettiesiskas rīcības – manu personas datu iegūšanas un apstrādes bez tiesiska pamata, kā arī draudiem par dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu.

2018.gada 15. septembrī /pers. A/ sarunas laikā ar mani nepārprotami norādīja, ka viņai, strādājot pašvaldībā, ir liela ietekme, par ko liecina, piemēram, tas, ka /pers. A/ pašvaldības līmenī var panākt sev personīgi dažādus labumus un labvēlīgu attieksmi. Šo ietekmi /pers. A/ nepārprotami draudēja izmantot pret mani.

/pers. A/ apliecināja, ka viņas ietekme izpaužas arī tādējādi, ka viņa ir panākusi sev pieeju dažādiem valsts iestāžu uzturētiem reģistriem, kas satur ierobežotas pieejamības informāciju. Šo pieeju /pers. A/ izmanto savām privātajām vajadzībām, lai ievāktu datus par mani un ar mani saistītām personām.

To apliecināja pati /pers. A/, citējot informāciju no valsts uzturētiem ierobežotas pieejamības reģistriem gan par mani, gan ar mani saistītām personām. /pers. A/ līdz pēdējiem sīkumiem ir ievākusi informāciju par to, kas ir mani ģimenes locekļi un radinieki, par man un maniem radiniekiem piederošo kustamo un nekustamo mantu, īpašas kategorijas jeb sensitīvus personas datus par maniem ģimenes locekļiem u.t.t. Tā piemēram, /pers. A/ pat norādīja, ka automašīnai, kas ir reģistrēta uz man piederošas /vieta/ reģistrētas kapitālsabiedrības vārda, ir beidzies OCTA polises termiņš.

To, ka šāda saruna notika, var apliecināt arī /vieta/ pašvaldības policijas ekipāžas darbinieki, kas 2018.gada 15.septembrī ir fiksējuši faktu par mūsu sarunu, kurā /pers. A/ ir nepatiesi mani apmelojusi.

/pers. A/ šos datus ir ieguvusi, izmantojot savu amatu un pilnvaras /vieta/ pašvaldībā. Savas ietekmes izmantošanu ir draudējusi izmantot arī pret

citām personām, kas nepieciešamības gadījumā ir gatavas ierasties /vieta/ pašvaldībā, lai to apliecinātu personīgi.

/pers. A/ rīcības ir acīmredzami prettiesiskas (manu personas datu apstrāde bez tiesiska pamata, nepamatota piekļuve ierobežotas pieejamības informācijai un draudēšana ar dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu), un rada neslavu /vieta/ pašvaldībai, ka tās darbinieks, izmantojot savu darbavietu, draud ar savu ietekmi.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, pieprasu /vieta/ pašvaldībai nekavējoties rīkoties, lai apturētu /pers. A/ prettiesiskās rīcības".

Tiesa noraidījusi prasību daļā par atlīdzības 1000 *euro* piedziņu par morālo un materiālo kaitējumu.

Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[5.1] Atbildētājs nav iesniedzis nevienu pierādījumu tam, ka viņa iesniegumā minētie fakti (ziņas) ir patiesi. Pirmās instances tiesa nepamatoti secināja, ka notikumi pie prasītājas īpašuma 2018.gada 15.septembrī ir uzskatāmi par kaimiņu konfliktu vai strīdu, nav pamata uzskatīt, ka, satiekot atbildētāju pirmo reizi mūžā, prasītāja varētu viņam izklāstīt iesniegumā minēto informāciju. Tādi fakti nav balstīti uz loģiku.

[5.2] Senāts 2020.gada 25.novembra spriedumā lietā Nr.SKC-41/2020 atzinis, ka personas godu un cieņu var aizskart arī ar ziņām vai nesamērīgi aizskarošu viedokli, kas ietverts iesniegumā valsts vai pašvaldības institūcijai.

[5.3] Izvērtējot atbildētāja iesnieguma saturu, piekrītot prasītājas apelācijas sūdzībā norādītajam, atzīstams, ka atbildētājs iesniegumā ir sniedzis ziņas, nevis paudis viedokli, apgalvojot, ka prasītāja ir rīkojusies prettiesiski. Iesnieguma saturs tika darīts zināms /vieta/ domes /amats/ /pers. C/ un /numurs/ pašvaldības darbiniekiem, kuri veica dienesta pārbaudi, atstādināja prasītāju no darba un uzteica viņai darba līgumu. Līdz ar to ir pamats uzskatīt, ka minēto ziņu izplatīšana ir aizskārusi /pers. A/ godu un cieņu.

[5.4] Atbilstoši Civillikuma 2352.[1] panta pirmajai daļai, ja kāds izplata ziņas, kas aizskar personas godu un cieņu, tad izteikuma atbilstība patiesībai ir jāpierāda tā izplatītājam. Atbildētājs nav iesniedzis pierādījumus, kas apstiprinātu viņa iesniegumā norādīto ziņu patiesumu.

/vieta/ pašvaldības Dienesta pārbaudes komisijas 2018.gada 16.novembra ziņojumā norādīts, ka pašvaldība nav ieguvusi informāciju, kas liecinātu par iepirkumu speciālistes /pers. A/ neētisku rīcību sarunās ar personām. Tāpat nav apstiprinājuma tam, ka prasītāja būtu izmantojusi pašvaldībai piešķirtās piekļuves tiesības CSDD datu bāzei un ieguvusi informāciju par atbildētāju.

Kā atzīts Zemgales apgabaltiesas 2020.gada 15.jūnija spriedumā civillietā Nr.C73499218 par darba uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu un atjaunošanu darbā, nav pierādījumu faktam, ka /pers. A/ 2018.gada 17.septembrī no Lursoft datu bāzes būtu ieguvusi tādus /pers. B/ personīgos datus, kuri nav pieejami ikvienai personai.

Uztverot atbildētāja darbības un teikto kā draudus, prasītāja Lursoft datu bāzē attaisnojami meklējusi informāciju par /pers. B/. Šāda prasītājas rīcība atzīstama par likumīgu saskaņā ar Vispārīgās datu aizsardzības regulas 6.panta pirmās daļas e un f apakšpunktiem.

[5.5] Atbildētāja rīcība, savstarpējā strīda laikā 2018.gada 15.septembrī parādot prasītājai žestu – ar labās rokas dūri iesitot pa kreisās rokas plaukstu, nav saistāma ar prasības pamatu – goda un cieņas aizskārumu un iesnieguma atsaukšanas prasību, līdz ar to nav vērtējama šīs lietas ietvaros.

[6] Kasācijas sūdzību par minēto spriedumu iesniedzis /pers. B/, lūdzis to atcelt prasības apmierinātajā daļā un nodot lietu jaunai izskatīšanai.

Kasācijas sūdzībā norādīti turpmāk minētie apsvērumi.

[6.1] Tiesa nepareizi interpretējusi Civillikuma 2352.[1] pantu. Tiesa ir vērtējusi tikai to, ka atbildētāja iesniegums satur ziņas un tās darītas zināmas noteiktam personu lokam, proti, /vieta/ pašvaldības darbiniekiem. Nav pamata uzskatīt, ka iesniegums valsts institūcijā ar lūgumu pārbaudīt apstākļus ir uzskatāms par ziņu publisku izplatīšanu. Atbildētājs, iesniedzot iesniegumu, ar kuru lūgts darba devējam (pašvaldībai) izvērtēt darbinieces rīcību, ir rīkojies saskaņā ar Iesnieguma likuma mērķi. Šādas rīcības atzīšana par godu un cieņu aizskarošu apdraud demokrātiju un personas rīcības brīvību griezties valsts iestādēs savu interešu aizsardzībai un ir pretrunā Satversmes 100. un 116.pantam.

[6.2] Ir jānodala situācijas, kurās informācija tiek izplatīta publiskā vidē, paziņojot par to noteiktam personu lokam, no tādām, kurās personas nolūks ir savu tiesību aizsardzība. Iesniegumu iesniegšanai valsts iestādēs likums privātpersonai paredz konkrētu procedūru, kuru atbildētājs ir ievērojis.

Tiesai nebija pamata atsaukties uz Senāta Civillietu departamenta 2020.gada 25.novembra spriedumu lietā Nr.C28330013, SKC-41/2020, jo tajā ir citi apstākļi, proti, minētajā lietā iesniegums netika adresēts iestādei, kuras kompetencē ir pārbaudīt tajā norādītos faktus.

Vēršanās valsts vai pašvaldības iestādē ar lūgumu pārbaudīt apstākļus tās kompetences ietvaros, pats par sevi nevar radīt nelabvēlīgas sekas, ja persona savas tiesības ir izmantojusi godprātīgi – atbilstoši Satversmes 104.pantam un attiecīgajām speciālajām tiesību normām, kas personai šādas tiesības nosaka *(sk. Senāta 2020.gada 5. marta sprieduma lietā Nr. SKC-24/2020 14. punktu).*

[6.3] Pārbaudot, vai ar ziņu vai viedokļa izplatīšanu valsts vai pašvaldības iestādei ir noticis personas goda un cieņas aizskārums, tiesai jāvērtē šādas rīcības patiesais mērķis un atbilstība labas ticības principam. Konkrētajā gadījumā tiesa nav vērtējusi atbildētāja mērķi un ziņu izplatības plašumu. Atbildētāja mērķis bija lūgt prasītājas darba devējam pārbaudīt /pers. A/ rīcības atbilstību normatīvajiem aktiem, nevis viņu apmelot. Tiesa nav vērtējusi arī aizskāruma smagumu.

Tiesa pareizi norādījusi, ka prasības pieteikumā norādītās sekas – atbrīvošana no darba nav iestājušās atbildētāja, bet gan pašvaldības rīcības rezultātā. Lietās par personas goda un cieņas aizskarošu ziņu atsaukšanu tiesai jāvērtē cēloņsakarība starp aizskārēja rīcību un cietušajai personai radītajām sekām. Spriedums šādu vērtējumu nesatur.

[7] Paskaidrojumus sakarā ar kasācijas sūdzību iesniegusi /pers. A/, kuros lūgusi atstāt negrozītu apelācijas instances tiesas spriedumu.

[8] Latvijas Republikas Senāts ar 2022.gada 25.maija spriedumu nolēma atcelt Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2021.gada 9.jūnija spriedumu daļā, ar kuru /pers. A/ prasība apmierināta, un nodot lietu šajā daļā jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Spriedumā norādīta turpmāk minētā motivācija.

[8.1] Satversmes 95. pantā ietverta klauzula, ka valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Savukārt civiltiesiskā atbildība par personisko kaitējumu, kas nodarīts, pārkāpjot personas godu un cieņu, reglamentēta Civillikuma 2352.[1] pantā.

Pārbaudot, vai ar ziņu vai viedokļa izplatīšanu valsts vai pašvaldības iestādei ir noticis personas goda un cieņas aizskārums, tiesai jāvērtē šādas rīcības patiesais mērķis un atbilstība labas ticības principam *(sk. Senāta 2020. gada 25. novembra sprieduma lietā Nr. SKC-41/2020 (C28330013) 10.5. punktu).*

Uz minētajām atziņām pārbaudāmajā spriedumā atsaukusies arī apelācijas instances tiesa, taču no labas ticības aspekta vērtējums atbildētāja rīcībai, vēršoties ar iesniegumu /vieta/ pašvaldībā, spriedumā nav dots.

[8.2] Satversmes 104.pantā ir paredzētas ikvienas personas tiesības vērsties ar iesniegumiem valsts iestādēs un saņemt atbildes. Tomēr, izmantojot šīs tiesības, persona nedrīkst nepamatoti un prettiesiski aizskart citas personas godu un cieņu, kuras aizsardzība garantēta Satversmes 95.pantā.

Savā iesniegumā /vieta/ domes /amats/ atbildētājs ir norādījis uz konkrētiem faktiem, kuri viņa subjektīvajā izpratnē norāda uz personas datu prettiesisku izmantošanu, proti, strīda laikā izteiktie prasītājas apgalvojumi, viņaprāt, liecina, ka prasītāja izmantojusi savā darbavietā – /vieta/ domē

nodrošināto piekļuvi valsts uzturētiem ierobežotas pieejamības reģistriem privātai interesei konfliktā ar atbildētāju. Tāpat iesniegumā lūgts pārbaudīt, vai /vieta/ pašvaldībā tiek pienācīgi aizsargāti personas dati un vai pašvaldības darbinieki tos neizmanto savām privātām vajadzībām, kā arī pārtraukt šādu praksi.

[8.3] Ņemot vērā apspriežamā iesnieguma saturu, nevar piekrist pārbaudāmajā spriedumā ietvertajai atziņai, ka atbildētāja pienākums ir pierādīt tajā norādītos faktus. Atbildētājam kā privātpersonai nav nekādu iespēju pārbaudīt nedz to, kādā veidā, kad un vai vispār prasītāja ir ieguvusi viņa privātos datus, nedz arī kā tiek organizēts darbs ar personas datu apstrādi /vieta/ pašvaldībā un kādiem reģistriem tās darbiniekiem, tajā skaitā prasītājai, ir nodrošināta piekļuve.

Šāda kompetence neapšaubāmi ir iesnieguma adresātam – /vieta/ domes /amats/, kurš arī pēc iesnieguma saņemšanas veicis dienesta izmeklēšanu, pārbaudot tajā norādītos faktus. Apstāklis, ka dienesta izmeklēšanas laikā atsevišķi fakti nav apstiprinājušies, atbildētāja rīcību, vēršoties kompetentā iestādē ar lūgumu tos pārbaudīt, nepadara par prettiesisku. Citiem vārdiem, atbildētājam ir tiesības uz subjektīvu viedokli par savu tiesību un interešu aizskārumu, ciktāl tas netiek izplatīts ar prettiesisku mērķi – apmelot otru personu.

[8.4] Nodibināts, ka /pers. A/, izmantojot darba vajadzībām piešķirto piekļuvi Lursoft datu bāzei, ir ieguvusi /pers. B/ personas datus. Tas liecina, k a /pers. B/ iesniegumā paustajām aizdomām bija objektīvs pamats, un šādā situācijā vēršanās kompetentā iestādē ar lūgumu pārbaudīt notikušā apstākļus ir parasti sagaidāma personas rīcība. Pretstatā tam tāda personas rīcība, kad publisku funkciju nodrošināšanas nolūkam piešķirta piekļuve oficiālām datu bāzēm izmantota privātām vajadzībām, nepastāvot kādam no Vispārīgās datu aizsardzības regulas Nr. 2016/679 6. pantā reglamentētajiem datu apstrādes pamatojumiem, nav attaisnojama neatkarīgi no iegūtās informācijas apjoma.

[8.5] Atbilstoši Civillikuma 1636.pantam tiesību aizskāruma nav, ja kāds tikai izmanto sev piederošo tiesību. Nav šaubu, ka netaisnprātīga tiesību izmantošana tiesisko aizsardzību nebauda.

[8.6] Atzīstams, ka Civillikuma 2352.[1] pantā paredzētā civiltiesiskā atbildība, tajā skaitā pienākuma uzlikšana atsaukt ziņas, nevar iestāties, ja persona savas tiesības izlietojusi likuma ietvaros, respektīvi, nepieļaujot prettiesisku rīcību. Savukārt prettiesiska rīcība ir konstatējama, vērtējot atbildētāja darbības mērķi, proti, vai tā ir bijusi savu interešu aizstāvība likumā paredzētajos ietvaros vai arī prasītājas apmelošana, apzināti izplatot par viņu nepatiesas ziņas nolūkā radīt morālas ciešanas.

[9] Civillieta no Augstākās tiesas Zemgales apgabaltiesā saņemta 2022.gada 30.maijā un saskaņā ar tiesneša 2022.gada 01.jūnija rezolūcijas veida lēmumu nolikta izskatīšanai tiesas sēdē (lietas 2.sējums 1.lapa).

[10] Apelācijas instances tiesas sēdē /pers. A/ prasību un apelācijas sūdzību uzturēja, uzsverot, ka prasījums ir noteikt atbildētājam atsaukt 2018.gada 19.oktobra iesniegumu, kas satur nepatiesas un apmelojošas ziņas.

Apelācijas instances tiesas sēdē atbildētāja pilnvarotais pārstāvis zvērināts advokāts Benno Butulis prasību un apelācijas sūdzību neatzina pilnībā.

Motīvu daļa

[11] Noklausoties prasītājas un atbildētāja pilnvarotā pārstāvja paskaidrojumus, pārbaudot un izvērtējot lietas materiālus, Zemgales apgabaltiesa uzskata, ka prasība un apelācijas sūdzība ir noraidāmas kā nepamatotas.

[12] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā.

Augstākās tiesas Senāts Zemgales apgabaltiesas 2021.gada 9.jūnija spriedumu atcēla daļā ar kuru uzlikts atbildētājam atsaukt prasītājas godu un cieņu aizskarošas ziņas, savukārt prasījums daļā par atlīdzības 1000 *euro* piedziņu par morālo un materiālo kaitējumu noraidīšanu netika pārsūdzēts un ir stājies likumīgā spēkā. Tātad lieta apelācijas instancē skatāma par pienākuma uzlikšanu noteikt atbildētājam atsaukt pašvaldībā iesniegto iesniegumu.

[13] Gadījumā, kad apelācijas instances tiesas spriedums kasācijas kārtībā atcelts, apgabaltiesai, izskatot konkrēto lietu no jauna, atbilstoši Civilprocesa likuma 476.panta pirmās daļas noteikumiem ir saistošs likuma iztulkojums, kas izteikts Senāta nolēmumā. Respektīvi, apgabaltiesa nedrīkst atkāpties no kasācijas instances tiesas norādījumiem likuma iztulkošanas jautājumos pat tad, ja uzskata, ka Senāta atziņas nav pareizas.

Tādējādi apgabaltiesai, kas izskata lietu no jauna, likums nepiešķir rīcības brīvību attiecībā uz Senāta spriedumā ietvertā likuma iztulkojuma ievērošanu. Savukārt, ja lietas dalībnieki nepiekrīt Senāta sniegtajam iztulkojumam, tad viņi, pastāvot Civilprocesa likumā noteiktajiem priekšnosacījumiem, to var apstrīdēt kasācijas sūdzībā.

Ievērojot minēto, apelācijas instances tiesā lieta ir izskatāma pēc būtības, ievērojot Senāta 2022.gada 25.maija spriedumā konstatēto un dotos norādījumus atbilstoši Civilprocesa likuma 476.panta pirmajai daļai.

[14] Tiesas kolēģija konstatē, ka prasība ir pamatota ar Civillikuma 2352.[1] pantu un 1635.pantu, un balstīta uz argumentiem, ka atbildētājs 2018.gada 19.oktobrī iesniedzis /vieta/ pašvaldībā (turpmāk arī pašvaldība) iesniegumu, norādot, ka prasītāja, iespējams, ir prettiesiski rīkojusies, iegūstot atbildētāja personas datus un apstrādājot tos bez tiesiska pamata, kā arī draudējusi izrēķināties ar atbildētāju, izmantojot savu dienesta stāvokli. Minētā rezultātā, prasītājas ieskatā, atbildētājs ir veicis noziedzīgu nodarījumu pret viņas veselību, godu, cieņu, pret viņas ģimeni un nepilngadīgiem bērniem, kā rezultātā prasītājai un viņas ģimenei ir nodarīts morālais un materiālais kaitējums.

Savukārt atbildētājs norādījis, ka prasība ir nepamatota, jo šajā gadījumā iesniegums ar viedokļa izteikšanu ir iesniegts izvērtēšanai kompetentai valsts iestādei par to, ka, iespējams, prasītāja pārkāpusi viņai piešķirtās tiesības rīkoties ar pašvaldībai pieejamām datu bāzēm, uzsverot, ka, iesniedzot iesniegumu, ar kuru lūgts darba devējam (pašvaldībai) izvērtēt darbinieces rīcību, rīkojies saskaņā ar Iesnieguma likuma mērķi. No atbildētāja sniegtajiem paskaidrojumiem secināms, ka prasītāja uztvērusi pret sevi vērstu goda un cieņas aizskārumu, kas neatbilst patiesībai.

Civillikuma 2352.[1] pants jāinterpretē saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmi un starptautiskajām cilvēktiesību normām.

Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 10.pants paredz, ka ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību, kā arī noteikts, ka šo tiesību īstenošana var tikt pakļauta ierobežojumiem, bet tikai tādiem, kas paredzēti likumā un nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, tostarp, lai aizsargātu citu personu reputāciju un tiesības. Minētās konvencijas 8.pantā līdzās citām tiesībām nostiprinātas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību. Saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru viens no privātās dzīves neaizskaramības elementiem ir tiesības uz reputāciju jeb godu un cieņu *(sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas sprieduma (Lielā palāta) lietā „Axel Springer AG v. Germany", iesnieguma Nr. 39954/08, 83.punktu).*

Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 10.pantā nostiprināto tiesību tvērumam atbilst Latvijas Republikas Satversmes 100.pants, kas noteic, ka ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību, kas ietver tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju, paust savus uzskatus, kopsakarā ar Satversmes 116.pantu, kas paredz, ka šīs tiesības var ierobežot tikai likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Savukārt šīs konvencijas 8.pantā ietvertajām tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību atbilst Satversmes 96.pantā garantētās tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību.

Goda un cieņas aizsardzības tiesiskais regulējums, kas var būt par pamatu vārda brīvības ierobežošanai, ietverts Civillikuma 2352.[1] pantā, kura pirmā daļa paredz, ka katram ir tiesības prasīt tiesas ceļā atsaukt ziņas, kas aizskar viņa godu un cieņu, ja šādu ziņu izplatītājs nepierāda, ka tās atbilst patiesībai. Saskaņā ar minētā panta trešo daļu, ja kāds prettiesiski aizskar personas godu un cieņu mutvārdiem, rakstveidā vai ar darbiem, tad viņam jādod atlīdzība (mantiska kompensācija). Atlīdzības apmēru nosaka tiesa.

Lietā cita starpā ir konstatēts, ka 2018.gada 17.septembrī prasītāja vērsās ar iesniegumu Valsts policijā par atbildētāja rīcību vicinot ar roku un rādot žestu, kas prasītājas ieskatā apdraudēja viņas dzīvību vai veselību (lietas 9.lapa). Prasītāja ir norādījusi iesniegumā, ka pievieno iesniegumam bagija fotoattēlu, kas uzņemts 2018.gada 18.jūnijā, atzīmējot, ka ir bijusi izsaukta policija, jo personas, tai skaitā atbildētājs, ir vadījušas transportlīdzekli (bagiju) ar ātrumu, kas pārsniedz pieļauto ātrumu šajā vietā. Minētais pierāda faktu, ka 2018.gada 18.jūnijā prasītāja ir izsaukusi policiju un policijas darbinieki ar transportlīdzekļa vadītāju ir veikuši izskaidrošanas darbības.

2018.gada 16.novembra Dienesta pārbaudes komisijas ziņojumā ir konstatēts, ka atbildētāja iesniegums pašvaldībā ir saņemts 2018.gada 15.oktobrī, t.i., mēnesi pēc pušu starpā notikušā incidenta. Ziņojumā ir konstatēts, ka pēc notikuma, t.i., 2018.gada 17.septembrī prasītāja ir izmantojusi Lursoft datubāzi, meklējot personu – /pers. B/, t.i., atbildētāju.

[14.1] Izskatāmās lietas tiesību jautājums saistīts ar Civillikuma 2352.[1] panta pareizu piemērošanu, kvalificējot strīdus izteikumus, kā arī līdzsvarojot pamattiesības: tiesības uz vārda brīvību, tiesības iesniegt iesniegumu pašvaldībā un tiesības uz goda un cieņas aizsardzību. Kā arī tiesības personai vispār vērsties pašvaldībā ar iesniegumu un iespējamās sekas, šādu iesniegumu iesniegšanā.

Lietā nav strīda, ka atbildētājs pēc pušu starpā notikušā kaimiņu incidenta iesniedzis /vieta/ pašvaldībā iesniegumu, kurā lūdzis izvērtēt prasītājas iespējamās darbības informācijas iegūšanā. Kā jau tika atzīts iepriekš, tad šāds iesniegums ir sastādīts un iesniegts mēnesi pēc incidenta un tajā varēja būt atspoguļota atbildētāja izpratne par notiekošo kopumā uz iesnieguma iesniegšanas brīdi.

Apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka lietā ir strīds par atbildētāja 2018.gada 19.oktobra iesniegumā norādīto apstākļu atzīšanu par ziņām vai viedokli, kas prasītājas ieskatā tiek izplatītas nenoteiktam personu lokam un vērtējamas kā prasītājas godu un cieņu aizskarošas, kā arī par to vai atbildētājam bija tiesības vērsties pašvaldībā ar iesniegumu par informācijas pārbaudi un vai šāda rīcība ir aizskārusi prasītājas godu un cieņu.

[14.2] Pirmās instances tiesa pārsūdzētajā spriedumā pamatoti konstatējusi, ka lietā nav pierādījumi faktam, ka atbildētāja /vieta/ pašvaldībā iesniegtajam iesniegumam būtu publisks raksturs. Vēl vairāk, iesnieguma iesniegšana /vieta/ pašvaldībai par tās darbinieces rīcības izvērtēšanu, neliecina par informācijas izplatīšanu. Tiesas kolēģija uzskata, ka pareizi pirmās instances tiesa norādījusi, ka noteiktas informācijas vai ziņu paziņošana institūcijai, kas ir kompetenta izskatīt iespējamus personas, šajā gadījumā, prasītājas izdarītus pārkāpumus, nav uzskatāma par ziņu izplatīšanu. Ja pieņemtu pretējo, tad personai būtu liegtas tiesības arī vērsties policijā, ja tās subjektīvā ieskatā ir noticis vai tiek gatavots noziegums. Tādējādi iesniegums vai ziņojums par kādas personas iespējamu rīcību kompetentai iestādei pats par sevi nav uzskatāms par ziņu paziņošanu citām personām ar mērķi celt neslavu. Ja par šādā iesniegumā ietvertajiem faktiem informācija nonāk pie iestādes darbiniekiem, kuru pienākumos neietilpst iesnieguma izskatīšana, vai vēl sliktāk – nonāk pie citām personām ārpus iestādes, un tādējādi tiek radīta neslava kādai personai, atbildība ir prasāma no iestādes vadības. Turklāt tiesas sēdē pati prasītāja atzina, ka ir izteikusies par transportlīdzekļu reģistrācijas apstākļiem, kas varēja radīt priekšstatu atbildētājam, ka prasītāja ir šo informāciju ieguvusi no reģistriem. Par to liecina arī fakts, ka jau 2022.gada 18.jūnijā prasītāja ir tikusi izsaukusi policiju, lai tiktu novērsts likumpārkāpums – ātruma ierobežojumu neievērošana, turklāt, konstatējot, ka transportlīdzeklim – bagijam ir citu valstu reģistrācijas numura zīmes.

Atklājot Civillikuma 2352.[1] panta saturu, arī judikatūrā un tiesību doktrīnā atzīts, "ka aizskarošam izteikumam ir jābūt ziņai, kura ir izplatīta, tas ir, darīta zināma ne tikai adresātam, bet vēl nenoteiktam personu lokam, un tādējādi sabiedrībā radīts iespējamais konkrētās personas reputācijas aizskārums" *(sk. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri: Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. – R.: Mans īpašums, 2000, 635. – 636.lpp., Augstākās tiesas 2003. - 2004.gada tiesu prakses apkopojuma „Tiesu prakse lietās par personas goda un cieņas civiltiesisko aizsardzību" 21.lpp.).*

Tādejādi secināms, ka minētās likuma normas izpratnē jēdziens "izplatīt" nozīmē publiskot kādu informāciju tādā veidā, ka tās saturs tiek izpausts jebkuram nejaušam šīs ziņas interesantam nevis tikai konkrētam tās adresātam. Vēršanās ar iesniegumu valsts iestādē nav uzskatāma par konkrētajā dokumentā ietverto ziņu izplatīšanu *(sk. Senāta Civillietu departamenta 2017.gada 28.novembra spriedumu lietā Nr. SKC-184/2017).*

Kā norādīts Senāta Civillietu departamenta 2005.gada 26.janvāra spriedumā Nr. SKC 41/2005 lietās par goda un cieņas aizskaršanu, nepatiesu ziņu publicēšanu nepieciešams nošķirt ziņas jeb faktus no viedokļa. Fakti ir pakļaujami patiesības pārbaudei, un to pastāvēšana var tikt pierādīta.

Latviešu valodas vārdnīcā norādīts, ar jēdzienu „viedoklis" saprotams uzskats, izpratne (par ko) un nostāja (pret ko) *(Autoru kolektīvs. Latviešu valodas vārdnīca. - Rīga: Izdevniecība Avots, 2006, 1169. lpp.).* Kā atzinis Senāts, viedoklis kā subjektīvs vērtējums var veidoties gan no patiesiem faktiem, gan kļūdainām ziņām, nepatiesas informācijas, un tas nav pierādāms *(Tiesu prakse lietās par personas goda un cieņas civiltiesisko aizsardzību 8., 9. lpp.).*

Kā izriet no tiesu prakses, ziņas ir datu, faktu, skaitļu, informācijas kopums, savukārt viedoklis ir skaidrojams kā uzskats, izpratne par kaut ko un arī attieksme pret to. Pie tam viedoklis kā subjektīvs vērtējums var veidoties gan no patiesiem faktiem, gan kļūdainām ziņām, nepatiesas informācijas, un tas nav pierādāms *(sk. Senāta 2015. gada 24. septembra spriedumu lietā Nr. SKC204/2015).* Viedokļa un ziņas nošķiršanai ir būtiska nozīme. Kā atzinusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa (ECT) savos nolēmumos - viedoklis ietver vērtējumu.

Lai konstatētu, vai izteikums atbilst jēdzienam „ziņas" vai „viedoklis" ir jāanalizē konfliktsituācijas apstākļi, konkrēto izteikumu saturs un konteksts, kā arī citi kritēriji, tostarp kāds ir bijis atbildētāja mērķis, lietojot šādus izteikumus. Tādējādi noteicošie kritēriji ir: 1) izteikumu kopējais konteksts; 2) nozīme, ko šādam izteikumam varētu piešķirt neitrāla persona; 3) izteikuma autora skaidrojumi *(sk. Senāta 2015. gada 24. septembra spriedums lietā Nr. SKC-204/2015).*

Turpretī viedoklis nav pakļaujams patiesības pārbaudei. Tas atspoguļo personas subjektīvu vērtējumu par kādu personu, tās darbību vai kādu notikumu. Tādēļ tas nevar būt ne patiess, ne nepatiess, lai arī cik nepieņemams tas kādam neliktos. Tā kā viedokļa atbilstību patiesībai pierādīt nav iespējams, šāda prasība jau pati par sevi tiks vērtēta kā vārda brīvības pārkāpums *(Augstākās tiesas apkopojums „Tiesu prakse lietās par personas goda un cieņas civiltiesisko aizsardzību", 2003.-2004. gads, 8., 9.lpp.).*

Lietā nav strīda par to, ka iesniegums ir tapis pēc tam, kad prasītāja ir vērsusies policijā ar iesniegumu par atbildētāja saukšanu pie likumā noteiktās atbildības, kas faktiski bija atbildes reakcija uz šo, un vērsta uz apstākļu izvērtēšanu par prasītājas iespējamo ziņu vākšanu par atbildētāju, kas apstiprinājās daļēji. Faktiski, puses izmantoja savas tiesības un vērsās iestādēs, lai tās veic pārbaudi par iesniegumā norādīto faktu atbilstību patiesībai. Prasītājas lūgums tika noraidīts, jo Valsts policijas inspektors pieņēma lēmumu par atteikšanos ierosināt kriminālprocesu. Lietā nav iesniegtas ziņas, ka prasītāja par šāda iesnieguma iesniegšanu un informācijas izpaušanu būtu saukta pie likumā noteiktās atbildības vai atbildētājs būtu cēlis prasību par goda un cieņas aizskaršanu, lūdzot atsaukt prasītājai policijā iesniegto iesniegumu, jo atbildētājs neatzīst, ka būtu draudējis prasītājai. Minētais kopumā norāda uz to, ka katrai personai, tai skaitā prasītājai un atbildētājam ir tiesības vērsties iestādē ar iesniegumu.

[14.3] Izvērtējot atbildētāja 2018.gada 19.oktobra iesnieguma saturu /vieta/ pašvaldībai (lietas 1.sējums 61.-62.lapa), pirmās instances tiesa pamatoti atzina, ka iesniegums satur noteiktas ziņas par atbildētāju, kuras prasītāja varēja iegūt, pildot savus amata pienākumus, tāpat pamatoti atzīts, ka

iesniegumā ir lūgts veikt prasītājas darbības pārbaudi, kas savukārt norāda vienīgi uz to, ka atbildētājs, saņemot attiecīgo informāciju par sevi no prasītājas, ir izteicis viedokli par to, ka prasītāja informāciju, iespējams, ir ieguvusi prettiesiski. Attiecīgi, pretēji apelācijas sūdzībā norādītajam, secināms, ka iesniegums satur nevis ziņas, bet personas viedokli, kas vēl ir pārbaudāms un kuru bija jāpārbauda tieši /vieta/ pašvaldībai. Jāatkārto, ka faktam, ka lietā nav strīda par to, ka uz incidenta dienu nav iesniegti tiesā pierādījumi, ka prasītāja būtu ieguvusi ziņas par atbildētāju no dažādiem informācijas avotiem, bet to ir veikusi iepriekš, nav izšķirošas nozīmes, jo iesniegums ir sastādīts vēlāk un viedoklis par prasītājas informētību var rasties arī līdz iesnieguma iesniegšanai.

Kā atzīts judikatūrā, personas goda un cieņas prettiesisks aizskārums nevar tikt attaisnots tikai tādēļ, ka tas izteikts, vēršoties valsts iestādē, jo šādā gadījumā personām tiktu liegta iespēja panākt tiesā savu personisko tiesību nepamatota aizskāruma novēršanu, pamatojoties uz Civillikuma 2352.[1] pantu, kas būtu pretrunā ar Satversmes 95.pantā garantētajām tiesībām *(sk. Augstākās tiesas 2017. gada 28. novembra sprieduma lietā Nr. SKC-184/2017 (C28330013) 8.2.4. punktu)*.

Kā norādīja Senāts 2022.gada 25.maija spriedumā, pārbaudot, vai ar ziņu vai viedokļa izplatīšanu valsts vai pašvaldības iestādei ir noticis personas goda un cieņas aizskārums, tiesai jāvērtē šādas rīcības patiesais mērķis un atbilstība labas ticības principam *(sk. Senāta 2020. gada 25. novembra sprieduma lietā Nr. SKC-41/2020 (C28330013) 10.5. punktu)*.

[14.4] Ņemot vērā minēto, tiesas kolēģija norāda ka, vēršoties valsts vai pašvaldības iestādē, persona parasti izplata ziņas vai viedokļus, taču šāds izplatīšanas fakts pats par sevi nevar radīt tai nelabvēlīgas sekas, tostarp nevar iestāties Civillikuma 2352.[1]pantā noteiktā civiltiesiskā atbildība, ja šī persona ir godprātīgi izmantojusi savas tiesības atbilstoši Satversmes 104.pantam un attiecīgajām speciālajām tiesību normām, kas konkretizē personas tiesības vērsties minētajās iestādēs *(sal. Senāta 2020.gada 5.marta sprieduma lietā Nr. SKC-24/2020 (ECLI:LV:AT:2020:0305.C33395413.7.S) 14.punkts)*. Savukārt tiesību acīmredzami netaisnprātīga izlietošana nebauda tiesisko aizsardzību *(sk. turpat)*.

Savā iesniegumā, kā jau iepriekš spriedumā norādīts, /vieta/ domes /amats/ atbildētājs ir norādījis uz konkrētiem faktiem, kuri viņa subjektīvajā izpratnē norāda uz personas datu prettiesisku izmantošanu, proti, strīda laikā izteiktie prasītājas apgalvojumi, viņaprāt, liecina, ka prasītāja izmantojusi savā darbavietā – /vieta/ domē nodrošināto piekļuvi valsts uzturētiem ierobežotas pieejamības reģistriem privātai interesei konfliktā ar atbildētāju. Tāpat iesniegumā lūgts pārbaudīt, vai/vieta/ pašvaldībā tiek pienācīgi aizsargāti personas dati un vai pašvaldības darbinieki tos neizmanto savām privātām vajadzībām, kā arī pārtraukt šādu praksi.

Iesnieguma likuma 3.panta pirmā daļa noteic, ka iesniegumu iesniedz iestādei, kuras kompetencē ir izskatīt iesniegumu pilnībā vai kādā tā daļā.

Ņemot vērā Satversmes likuma 96.,104. pantu, tiesas kolēģija atzīst, ka atbildētājs, vēršoties ar konkrētā satura iesniegumu /vieta/ pašvaldībā, ir rīkojies tiesiski un labticīgi, jo viņa mērķis bija lūgt izvērtēt prasītājas rīcības tiesiskumu. Tāpat atzīstams, ka atbildētājs, aizstāvot savas Latvijas Republikas Satversmē paredzētās tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību, ir rīkojies atbilstoši Iesnieguma likuma mērķim, proti, atbilstoši Iesnieguma likuma 1.pantam, ir veicinājis privātpersonas līdzdalību valsts pārvaldē.

Vēršanās valsts vai pašvaldības iestādē, tostarp savu tiesību aizsardzībai un nelikumību novēršanai, ir tiesiska rīcība arī tad, ja personas tiesību aizskārumu vai nelikumību faktu valsts vai pašvaldības iestāde neapstiprina, ja vien šāda vēršanās notikusi labā ticībā, kas ir pārbaudāms, izskatot lietu pēc būtības. Vērtējot personas rīcības atbilstību labai ticībai, ņemams vērā gan attiecīgā dokumenta, kas iesniegts valsts vai pašvaldības iestādei, saturs, gan apstākļi, kuros tas ir iesniegts (*sk. Senāta Civillietu departamenta 2020.gada 25.novembra spriedumu lietā Nr. SKC-41/2020)*.

[14.5] Apelācijas instances tiesa pievienojas judikatūrā paustajam viedoklim, ka subjektīvās aizdomas, kas izteiktas trešajai personai, nevar tikt kvalificētas kā ziņu izplatīšana, bet gan par personīgo viedokli, un tas nav atzīstams par ziņu izplatīšanu un tādēļ nevar prasīt to atsaukšanu *(sk. Senāta Civillietu departamenta 2013.gada 31.maija spriedumu lietā Nr. SKC250/2013)*.

Kā iepriekš spriedumā norādīts, Satversmes 104.pants ikvienam garantē tiesības likumā paredzētajā veidā vērsties valsts un pašvaldību iestādēs ar iesniegumiem un saņemt atbildi pēc būtības un tādejādi, kolēģijas ieskatā, gadījumā, ja saraksti starp privātpersonu un iestādi uzskatītu par ziņu izplatīšanu, tad neviena persona nevarētu bez bažām par iespējamu tiesvedību saistībā ar goda un cieņas aizskārumu vērsties valsts vai pašvaldību iestādēs ar sūdzībām par darbinieku profesionālās rīcības tiesiskumu.

Pievienojoties judikatūrai, tiesas kolēģija atzīst, ka pretēji apelācijas sūdzība ietvertajiem apgalvojumiem, iesniegums, kas adresēts darba devējam, kā tas ir konkrētajā lietā, nav kvalificējams kā ziņu izplatīšana Civillikuma 2352.[1] panta izpratnē līdzīgi, kā personas iesniegums sociālā dienesta darbiniekam *(sk. Senāta Civillietu departamenta 2013.gada 31.maija spriedumu lietā Nr.SKC-250/2013),* puses paskaidrojumi tiesai, neatkarīgi no tā, vai tie tiek sniegti mutiski tiesas sēdē vai rakstveidā *(sk. Senāta Civillietu departamenta 2010.gada 14.aprīļa rīcības sēdes lēmumu lietā Nr.SKC-548/2010)*.

Personas iesniegums valsts institūcijai var saturēt gan apgalvojumus par faktiem (ziņas), piemēram, persona var informēt valsts institūciju par kādu notikumu vai personas rīcību, kuru tā ir pieredzējusi, gan arī paust viedokli par kādu notikumu vai citas personas rīcību un tās motīviem. Šādos gadījumos nav nozīmes tam vai iesniegumā norādītās ziņas apstiprinājās vai neapstiprinājās. Līdz ar to apstāklis, ka persona vērsusies ar iesniegumu valsts institūcijā, pats par sevi neļauj izdarīt secinājumu, ka persona ir izplatījusi viedokli Civillikuma 2352.[1]panta izpratnē. Ja pat nepierādās iesniegumā norādītie apstākļi, iespējams, ziņas un pamatotās aizdomas ir radušās pēc iesniegumā norādītā datuma, nevar būt par pamatu atzīt, ka ir radies pamats prasības apmierināšanai.

Satversmes 100.pantā ir nostiprinātas tiesības uz vārda brīvību, kas cita starpā ietver tiesības brīvi paust savus uzskatus, par ko neiebilst arī apelācijas sūdzības iesniedzēja. Juridiskajā literatūrā, skaidrojot Eiropas cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk arī Konvencija) 10.pantu, ir atzīts, ka tiesības brīvi paust savus uzskatus ir demokrātiskas sabiedrības pamats, tas ir viens no pamatnosacījumiem sabiedrības un indivīda progresam. To var attiecināt ne tikai uz informāciju vai idejām, kas tiek uztvertas labvēlīgi vai uzskatītas par neaizvainojošām, bet arī uz tām, kas var apvainot. Tādas prasības izvirza plurālisms, iecietība un liberālisms, bez kuriem nav iedomājama demokrātiska sabiedrība *(Gomiena D. Eiropas cilvēktiesību un pamatbrīvību konvencijas īss skaidrojums. Oslo: [b.i.] 1991, 47. lapa)*.

[14.6] Ņemot vērā minēto, Zemgales apgabaltiesa atzīst, ka atbildētājs ir izmantojis likumā paredzētās tiesības vērsties iestādē ar iesniegumu vienīgi tajā minētā mērķa īstenošanai, proti, kādā veidā, kad un vai vispār prasītāja ir ieguvusi viņa privātos datus, kā tiek organizēts darbs ar personas datu apstrādi /vieta/ pašvaldībā un kādiem reģistriem tās darbiniekiem, tajā skaitā prasītājai, ir nodrošināta piekļuve. Šāda kompetence neapšaubāmi ir iesnieguma adresātam – /vieta/ domes /amats/, kurš arī pēc iesnieguma saņemšanas veicis dienesta izmeklēšanu, pārbaudot tajā norādītos faktus. Apstāklis, ka dienesta izmeklēšanas laikā atsevišķi fakti nav apstiprinājušies, atbildētāja rīcību, vēršoties kompetentā iestādē ar lūgumu tos pārbaudīt, nepadara par prettiesisku. Citiem vārdiem, atbildētājam ir tiesības uz subjektīvu viedokli par savu tiesību un interešu aizskārumu, ciktāl tas netiek izplatīts ar prettiesisku mērķi – apmelot otru personu. Minētais, pretēji apelācijas sūdzībā norādītajam, liecina par to, ka atbildētājam iesniegumā norādītos faktus nebija pienākums pierādīt.

[14.7] Jāmin arī fakts, ka Zemgales apgabaltiesa 2020.gada 15.jūnija spriedumā civillietā Nr.C73499218 nodibinājusi, ka /pers. A/, izmantojot darba vajadzībām piešķirto piekļuvi Lursoft datu bāzei, ir ieguvusi /pers. B/ personas datus. Kā norādīja Senāts, tas liecina, ka /pers. B/ iesniegumā paustajām aizdomām bija objektīvs pamats, un šādā situācijā vēršanās kompetentā iestādē ar lūgumu pārbaudīt notikušā apstākļus ir parasti sagaidāma

personas rīcība. Pretstatā tam, tāda personas rīcība, kad publisku funkciju nodrošināšanas nolūkam piešķirta piekļuve oficiālām datu bāzēm izmantota privātām vajadzībām, nepastāvot kādam no Vispārīgās datu aizsardzības regulas Nr. 2016/679 6.pantā reglamentētajiem datu apstrādes pamatojumiem, nav attaisnojama neatkarīgi no iegūtās informācijas apjoma. Arī šis nodibinātais apstāklis apstiprina atbildētāja rīcību kā tiesisku, kas atbilstoši Civillikuma 1636.pantam neizraisa tiesību aizskārumu.

Kā atzīts judikatūrā, Civillikuma 1636.panta normas mērķis ir aizsargāt no atbildības tikai tos tiesību subjektus, kuri savas tiesības izlieto labā ticībā *(sk. Augstākās tiesas 2018. gada 29. marta sprieduma lietā Nr. SKC-72/2018 (C27134514) 11. punktu, Senāta 2020. gada 5. marta sprieduma lietā Nr. SKC-24/2020 (C33395413) 14. punktu).*

[14.8] Prasītājas pārmetumi atbildētājam par to, ka /vieta/ pašvaldība vērtējusi pašvaldības darbinieces (prasītājas) rīcību sakarā ar atbildētāja iesniegto iesniegumu, kā rezultātā sākotnēji prasītāja atstādināta no amata pienākumu pildīšanas, bet pēc tam tai pašvaldībā uzteikts darbs, ir nepamatots, jo lēmums par prasītājas atbrīvošanu no amata bija prasītājas darba devēja, nevis atbildētāja kompetencē, un ar atbildētāja iesniegumu /vieta/ pašvaldībā prasītājas tiesības netika aizskartas. Ja prasītājas darba devējs nepamatoti atbrīvoja prasītāju no amata, tad zaudējumi prasāmi no darba devēja, prasītājas norādītais kaitējums ir tieši saistīts ar to, ka darba devējs, iespējams, ir konstatējis kaut kādus pārkāpumus prasītājas rīcībā.

Konkrētajā situācijā, prasītāja ir atjaunota darbā un apmierināti visi viņas izvirzītie prasījumi. Fakts, ka prasītāja, iespējams, nav guvusi pietiekamu apmierinājumu no šis civillietas, nevar būt par pamatu prasības apmierināšanai pret atbildētāju.

Pamatojoties uz iepriekš minētajiem apstākļiem, tiesas kolēģija pievienojas pirmās instances tiesas atzītajam, ka konkrētajā gadījumā nav iestājies prasītājas tiesību aizskārums no atbildētāja puses, kas saskaņā ar Civillikuma 2352.[1] pantu dotu prasītājai tiesības prasīt atsaukt atbildētāja iesniegumu adresētu /vieta/ pašvaldībai. Līdz ar to nav nozīmes izvērtēt pušu norādītos argumentus par prasītājas goda un cieņas aizskāruma smagumu un sekām.

[14.9] Pamatojoties uz augstāk minēto, atzīstams, ka Civillikuma 2352.[1] pantā paredzētā civiltiesiskā atbildība, tajā skaitā, pienākuma uzlikšana atsaukt ziņas, nevar iestāties, ja persona savas tiesības izlietojusi likuma ietvaros, respektīvi, nepieļaujot prettiesisku rīcību un labā ticībā.

[14.10] Zemgales apgabaltiesa konstatējusi, ka pirmās instances tiesa veikusi vispusīgu lietas apstākļu pārbaudi un pareizi secinājusi, ka prasība ir noraidāma, līdz ar to kopumā pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai, bet noraidot prasību pilnībā vairāk spriedumā, liekot akcentu uz Satversmē nostiprinātajām tiesībām un Senāta nolēmumā norādīto apstākļu pārbaudi.

[14.11] Pārējos apelācijas sūdzības iesniedzējas argumentus tiesas kolēģija nevērtē, ievērojot Eiropas Cilvēktiesību tiesas atziņas, proti, kā vairākkārt atzinusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa, ka no Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. panta izriet tiesas pienākums argumentēt spriedumu, bet tas nav saprotams kā prasība detalizēti atbildēt uz jebkuru argumentu *(sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1994.gada 19.aprīļa sprieduma "Van de Hurk v.The Netherlands" (iesnieguma Nr. 16034/90) 61. punkts).*

Tiesnešiem ir jāuzklausa visi argumenti, bet viņiem nav pienākums detalizēti atrunāt jebkuru iesniegumu vai skaidri atbildēt uz jebkuru paskaidrojumu. Tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa *(sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas komisijas 1986. gada 13. oktobra lēmums lietā 10153/82 Austria).*

[14.12] Konstatējot, ka Zemgales rajona tiesa pareizi izvērtējusi lietā pastāvošos apstākļus atbilstoši tiesas rīcībā esošajiem pierādījumiem un piemērojamām tiesību normām, prasītājas apelācijas sūdzībā norādītie argumenti nav guvuši apstiprinājumu, tādēļ ir pamats analoga sprieduma taisīšanai, noraidot prasību.

[15] Tā kā prasība noraidāma, tad prasītājas samaksātie tiesas izdevumi no atbildētāja prasītājas labā nav piedzenami.

Rezolutīvā daļa

Ņemot vērā augstāk minēto un pamatojoties uz Civilprocesa 430., 432.- 434.pantu Zemgales apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ prasību pret /pers. B/ par iesnieguma atsaukšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt 30 (trīsdesmit) dienu laikā no sprieduma pieejamības dienas Augstākās tiesas Senātā, kasācijas sūdzību iesniedzot Zemgales apgabaltiesā, un iemaksājot drošības naudu 300 EUR Augstākās tiesas depozītu kontā Nr. LV83TREL8280010000000; saņēmējs: Latvijas Republikas Augstākā tiesa, reģistrācijas Nr. 90000068892; saņēmēja banka: Valsts kase; klasifikācijas kods F22010010.

Sprieduma sastādīšanas datums 2022.gada 3.novembris.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs A.Sniedzītis

Tiesnese M.Terjuhana

Tiesnesis J.Siliņš

Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisku parakstu un satur laika zīmogu.
Dokumenta oriģināls glabājas Tiesu informatīvajā sistēmā pie lietas kartiņas.